

257

UCHWAŁA SEJMU POLSKIEJ RZECZYPOSPOLITEJ LUDOWEJ

z dnia 18 grudnia 1986 r.

w sprawie działalności samorządu załóg przedsiębiorstw państwowych.

I.

Sejm Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej przyjmuje ocenę stanu samorządu pracowniczego i realizacji ustawy o samorządzie załogi przedsiębiorstwa państwowego, przedstawioną przez Komisję Spraw Samorządowych.

Sejm stwierdza, że w ciągu ponad 5 lat od proklamowania przez IX Nadzwyczajny Zjazd Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej programu socjalistycznej odnowy i uchwalenia ustaw o przedsiębiorstwach państwowych i samorządzie załogi przedsiębiorstwa państwowego, będących najważniejszą podstawą reformy gospodarczej, dokonały się głębokie przeobrażenia w życiu

gospodarczym kraju. Openowane zostały najgroźniejsze zjawiska kryzysowe; gospodarka narodowa mimo licznych trudności weszła na drogę rozwoju. Zdało egzamin ustawowe usytuowanie przedsiębiorstwa państwowego jako podstawowego i samodzielnego podmiotu gospodarki narodowej.

Sprawdziła się ustawowa koncepcja samorządu załogi, wyposażonego w bezprecedensowe uprawnienia do współzarządzania przedsiębiorstwem, który jest ważną podstawą socjalistycznej demokracji. Idea i praktyka samorządności dobrze służą poszerzaniu uczestnictwa klasy robotniczej w zarządzaniu gospodarką. Sprzyja to pogłębianiu poczucia odpowiedzialności załóg za efektywność gospo-

darowania, tworzeniu atmosfery dla wydajnej pracy, rzetelności i inicjatywy oraz kojarzeniu interesów samodzielnego przedsiębiorstwa z potrzebami ogólnospołecznymi.

Samorząd funkcjonuje już prawie w 95% przedsiębiorstw, a jego organy skupiają ponad 400 tys. robotników, inżynierów, techników i ekonomistów. Wybory organów samorządu na drugą kadencję potwierdziły poparcie załóg dla samorządności.

Sejm wyraża uznanie działaczom samorządu załóg — robotnikom, kadrze inżyniersko-technicznej i pracownikom administracji gospodarczej, pełniącym doniosłą służbę społeczną. Uznaje to kierujemy także do organizacji partyjnych i społecznych, do rad narodowych i ogniw Patriotycznego Ruchu Odrodzenia Narodowego, do środowisk naukowych i publicystów — do wszystkich, którzy sprzyjali utrwaleniu pozycji i działalności samorządu.

Duże jest jeszcze zróżnicowanie aktywności i zakresu wykorzystywania przez samorząd jego uprawnień. Najpełniej wykorzystywane są te, które dotyczą stanowienia w sprawach planowania, zatwierdzania bilansów i podziału zysku oraz inwestycji. Nadal w małym zakresie samorząd korzysta z uprawnień opiniodawczych, kontrolnych oraz prawa do inicjatywy.

Organy samorządu nie wykazują dostatecznej inicjatywy w sprawie informowania, zasięgania opinii i zwracania się o poparcie załóg w najważniejszych sprawach przedsiębiorstwa, zwłaszcza w przewyżczeniu tych słabości jego gospodarki, których pokonanie najbardziej zależy od postawy załogi. Wnikliwa ocena własnej pracy przez wszystkie organy samorządu pracowniczego może być ważnym źródłem wzrostu ich aktywności.

Niezbędne jest podjęcie skutecznych działań dla rozszerzenia prawnych możliwości tworzenia samorządu i zapewnienia jego powszechności w przedsiębiorstwach, gdzie przewiduje to prawo, oraz powoływanie organów samorządu w zakładach i innych równorzędnych wewnętrznych jednostkach organizacyjnych przedsiębiorstw.

Sejm aprobuje działalność Komisji Spraw Samorządowych i jej inicjatywy służące zapewnieniu dogodnych warunków dla działalności samorządu i realizacji w praktyce pieczy Sejmu nad samorządem.

Sejm podziela stanowisko X Zjazdu Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w sprawie konsekwentnego wdrażania reformy gospodarczej i trwałości orientacji na samorządność pracowniczą jako ważną zasadę ustrojową socjalizmu.

Wszystkie organy państwowe w swojej działalności i pracach legislacyjnych powinny mieć na uwadze tworzenie sprzyjających warunków rozwoju samorządu i potrzebę zdecydowanego przeciwdziałania ograniczaniu jego uprawnień.

Sejm wyraża przekonanie, że rozwojowi samorządu załóg będzie sprzyjać kontynuowanie i doskonalenie dotychczasowej polityki Rządu.

II.

Obecna, wciąż trudna sytuacja gospodarcza, złożone problemy i program rozwoju kraju, zawarty w narodowym planie społeczno-gospodarczym, wyznaczają samorządowi niezwykle odpowiedzialne zadania i równocześnie tworzą szansę zwiększenia jego roli w gospodarce oraz w zaspokajaniu potrzeb społeczeństwa.

Sejm zwraca się do wszystkich działaczy samorządu załóg o konsekwentne wdrażanie w działalności przedsiębiorstw zasad reformy gospodarczej oraz poparcie dla kierunków doskonalenia jej mechanizmów uchwalonych przez X Zjazd Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej i sprecyzowanych przez III Plenum Komitetu Centralnego Partii. Niezbędna jest większa skuteczność działań samorządu, zwłaszcza w sprawach:

- przyspieszenia tempa wzrostu wydajności pracy, usprawniania jej organizacji oraz pełnego wykorzystania czasu pracy i ścisłego przestrzegania zależności płacy od wyników pracy, upowszechniania grupowych form organizacji pracy;
- racjonalizacji wykorzystania surowców, materiałów i energii, tak by z każdej ich jednostki uzyskiwać wyższą wartość produkcji;
- postępu technicznego, nowoczesności wyrobów i technologii ich wytwarzania, zasadniczej poprawy jakości produkcji i rozwoju ruchu innowacyjnego w przedsiębiorstwach, sprzyjania wynalazczości i racjonalizacji pracowniczej, wykorzystywania możliwości bezpośrednich kontaktów z przedsiębiorstwami Związku Radzieckiego i innych krajów socjalistycznych;
- rozwijania produkcji na eksport oraz wyrobów zastępujących importowane towary i urządzenia, upowszechniania korzystnej i trwałej specjalizacji eksportowej przedsiębiorstw.

Sejm oczekuje na szeroki udział i inicjatywy samorządu w ogólnopolskim przeglądzie struktur organizacyjnych i atestacji stanowisk pracy.

Wszystkie te czynniki będą służyć koniecznemu przyspieszeniu, nowoczesności i efektywności rozwoju gospodarki narodowej, wyznaczać będą godne miejsce Polski w wymianie międzynarodowej oraz określać możliwości poprawy warunków życia społeczeństwa.

III.

Sejm przywiązuje wielką wagę do właściwego ułożenia stosunków w przedsiębiorstwach między organami samorządu, dyrektorami, organizacjami politycznymi i społecznymi.

Szczególne znaczenie mają stosunki między organami samorządu, dyrektorami i związkami zawodowymi. Najważniejszą podstawą tych stosunków jest wzajemne poszanowanie uprawnień i świadomość powinności działania na rzecz interesów przedsiębiorstwa i jego roli w gospodarce narodowej, na rzecz dobra załogi i społeczeństwa.

Dyrektorzy przedsiębiorstw powinni:

- dbać o tworzenie rzeczywistych możliwości wyboru optymalnych decyzji podejmowanych przez organy samorządu i rzetelnie prezentować skutki różnych wariantów proponowanych decyzji dla przedsiębiorstwa i gospodarki narodowej;
- systematycznie zapoznawać samorząd z sytuacją przedsiębiorstwa i informować o wykonywaniu uchwał organów samorządu;
- sprzyjać utrwalaniu pozycji samorządu i jego inicjatywom w sprawach przedsiębiorstwa.

Na gruncie takich działań pogłębiać się będzie wiedza i rosnąć świadome poparcie założeń dla niezbędnych przedsięwzięć, które warunkują efektywne gospodarowanie.

Organy samorządu powinny sprzyjać autorytetowi dyrektorów i wspierać ich w działaniach na rzecz najlepszego wykorzystania możliwości przedsiębiorstwa, sprawnego kierowania, doboru i kształtowania kierowniczych kadr, popierać wymagania dyscypliny wpływającej na wysoką wydajność, jakość i bezpieczeństwo pracy.

Duże możliwości związków zawodowych w tworzeniu korzystnego klimatu wśród załóg są ściśle związane z rzetelnym stosunkiem organów samorządu i dyrektorów do opinii i wniosków organizacji związkowych. Dotyczy to zwłaszcza kwestii rozwoju przedsiębiorstw oraz przestrzegania ustawowych zasad porozumiewania się z organizacjami związkowymi w sprawach warunków pracy, płacy, przedsięwzięć socjalnych i energicznego reagowania na wnioski oraz zalecenia społecznej inspekcji pracy.

Sejm przyjmuje z zadowoleniem programowe zamierzenia proklamowane na Kongresie Polskich Odrodzonych Związków Zawodowych, zwłaszcza to, że ruch związkowy, będąc obrońcą i rzecznikiem praw i interesów pracowniczych, będzie kierował swoje działania także na rzecz efektywności i nowoczesności gospodarowania.

Samorząd powinien tworzyć dogodne warunki do wyrażania opinii przez działające w zakładach organizacje młodzieżowe, stowarzyszenia techniczne i ekonomiczne oraz korzystać z ich wniosków i współdziałać z nimi w rozwiązywaniu spraw przedsiębiorstwa.

Sejm uznaje, że umacnianie pozycji dyrektorów przedsiębiorstw powinno następować równoległe ze wzrostem pozycji samorządu pracowniczego i wzrostem znaczenia przedsiębiorstw w systemie ekonomicznym kraju.

IV.

Sejm uznaje, iż niezbędne jest zapewnienie wszechstronnej i skutecznej pomocy organom samorządu, a w szczególności:

- wdrożenie przez organy założycielskie systemu szkolenia i doskonalenia działaczy samorządu w zakresie wiedzy ekonomicznej i prawniczej oraz organizacji i metodyki działalności samorządowej; powołane przez Radę Państwa Centrum Studiów Samorządowych powinno spełniać w tych sprawach inspirującą i koordynującą rolę;
- zorganizowanie pomocy prawnej dla organów samorządu, a zwłaszcza konsultacyjnej, w zakresie ich uprawnień i zasad ich organizacji oraz zastępstwa prawnego w sprawach sądowych; należy upowszechnić tworzenie zespołów konsultacyjnych, które powinny działać przy Komisji Spraw Samorządowych oraz przy wojewódzkich zespołach poselskich i prezydiach wojewódzkich rad narodowych;
- kontynuowanie organizacji narad działaczy samorządowych zarówno przez Komisję Spraw Samorządowych, jak i organy założycielskie oraz rady narodowe; narady powinny służyć omawianiu zadań i doświadczeń samorządu oraz warunków jego rozwoju na tle sytuacji kraju;
- konsekwentne przestrzeganie zasady współdziałania organów kontroli zewnętrznej z organami samorządu

w czasie kontroli przedsiębiorstw; korzystanie z opinii samorządu i informowanie jego organów o wynikach kontroli.

Szczególnie doniosłe znaczenie ma współdziałanie samorządu pracowniczego i rad narodowych w realizacji ich ustawowych funkcji oraz podejmowanie wspólnych przedsięwzięć. Jest to potrzebne dla społeczno-gospodarczego rozwoju miast i regionów, poprawy budownictwa mieszkaniowego i działalności kulturalnej, ochrony środowiska, jak również polepszenia warunków życia i pracy oraz ochrony zdrowia w środowiskach pracowniczych reprezentowanych przez samorząd. Rady narodowe powinny korzystać z inicjatyw i wniosków samorządu załóg oraz dbać o ochronę jego ustawowych uprawnień.

V.

Sejm odnosi się z uznaniem do rosnącego zainteresowania badaniami nad samorządem i warunkami jego działalności ze strony instytutów naukowych, wyższych uczelni i ośrodków badania opinii społecznej.

Niezbędna jest ściślejsza koordynacja kierunków badań i wykorzystywania ich wyników dla poznawania stanu faktycznego oraz zjawisk i mechanizmów sprzyjających lub hamujących aktywność organów samorządowych i określających ich pozycję wśród załóg. Przedmiotem badań w znacznie szerszym niż dotychczas zakresie powinny być praktyczne doświadczenia działalności samorządu.

Sejm zwraca się do publicystów prasy, radia i telewizji o kontynuację prezentacji dorobku i trudności w działalności samorządu oraz upowszechnianie jego doświadczeń, jak również podejmowanie walki z wszystkim, co godzi w uprawnienia i socjalistyczny charakter samorządu.

Sejm uznaje za niezbędne podjęcie działań dla doskonalenia procesu stanowienia prawa gospodarczego. Odgrywa ono niezwykle doniosłą rolę w sterowaniu procesami gospodarczymi, w zapewnieniu optymalnego kształtu reformy gospodarczej i tworzeniu warunków rozwoju samorządności. Doświadczenia wdrażania reformy gospodarczej i działalności samorządu potwierdzają potrzebę stworzenia systemu wszechstronnych i systematycznych badań naukowych, efektywności prawa gospodarczego oraz prognozowania ekonomicznych i społecznych skutków jego zmian.

Składową częścią stanowienia prawa gospodarczego powinno być konsultowanie projektów nowych regulacji ustawowych z samorządem pracowniczym i innymi zainteresowanymi środowiskami. Zasięg takich konsultacji powinien być określany w zależności od charakteru i wagi zmian.

Sejm sprawując pieczę nad rozwojem samorządności, w czasie kolejnego rozpatrywania stanu samorządu pracowniczego i oceny realizacji ustawy o samorządzie załogi przedsiębiorstwa państwowego rozpatrzy również wyniki realizacji niniejszej uchwały.

Marszałek Sejmu: R. Maltowski